

Mata Hari

Mata Hari, rojena kot Marguerite Gertrude Zelle, se je rodila 7.8.1876 v Leeuwardnu na Nizozemskem, umrla pa je v Parizu v Franciji, 15.10.1917.

Njen oče je bil že od nekdaj željan bogastva in slave in to je prenesel tudi na Mata Hari. Kmalu je oče doživel finančni brodolom in ko je Mata Hari štelo štirinajst let, sta se starša ločila. Leto za tem ji je umrla mama. Ker oče ni bil sposoben skrbeti za njo, so jo poslali k stricu, ki pa jo je poslal v Leiden, kjer se je morala šolati za vzgojiteljico.

Lepa in samozavestna Mata Hari se je le stežka privadila na novo življenje. Kmalu se je podala na svoje prvo veliko potovanje. S skromno popotnico se je odpravila v Leiden, kjer naj bi v internatu preživela dolga leta za velikimi železnimi vrati, ki so jo ločevala od brezskrbnega življenja. Pri petnajstih letih je doživela prve in grenke čustvene izkušnje. Bila je zapeljiva, samozavestna in izzivalna. Tega ni mogel spregledati ravnatelj šole, ki je zaradi ljubosumja ni dovolil oditi iz internata. Edine novice iz zunanjega sveta so k njej prihajale preko dnevnikih časopisov, ki jih je prebirala cele večere. Med prebiranjem je nekoč povsem po naključju prišla do edine možne rešitve. V časopisu, ki ga je brala je naletela na nekaj, kar ji je kasneje popolnoma spremenilo življenje. V oglasu je neki oficir iskal žensko družbo in tako je osemnajst letna Marguerite videla izhod iz jetniškega življenja. Poslala je pismo na naslov, ki je bil napisan ter tako spoznala devetintridesetletnega majorja kopenske vojske Rudolfa Mac Leoda. Čez teden dni sta bila že zaročena. Bil je čistokrvni Škot in šele ko se ji je zaobljubil je ugotovil, da bo s poroko padel v precej nižji družbeni sloj od svojega. Poroka je bila zaradi praznih žepov njenega očeta zelo skromna. Skupaj z redkimi povabljenici so si privoščili le kosilo v Ameriškem hotelu v Amsterdamu. Po poroki sta zakonca dve leti preživela pri Rudolfovi teti, ki pa ni bila nič kaj preveč navdušena nad Rudolfovo ženo in je že od prvega dne hotela skaliti odnos med njima. Leta 1896 je družina dobila tretjega člana, sina Normana. Kmalu po rojstvu otroka so se preselili v lastno stanovanje. Poroka z Rudolfom je bila sklenjena iz preračunljivosti in Marguerite se je kmalu zavedala novih koristi. Pozlačena kočija iz otroštva ni bila nič v primerjavi s častmi, ki so jo doletele kasneje. 23. aprila 1896 se je peljala s pravo kraljevo kočijo, ko sta se zakonca odzvala povabilu na uradni sprejem na Nizozemskem dvoru v Haagu. Cel teden pred napovedanim dogodkom se je stotnikova žena učila gibov in poklonov, saj se je zavedala, kako pomemben bo ta obisk. Prisotne je na tem obisku zelo očarala in je bila ves večer v središču pozornosti. Nekdanja hči trgovca je postala lady MacLeod. Prejela je trakove plemiškega naziva. 1. maja 1897 se je družina preselila na otok Java v Indoneziji. Svojega moža sicer ni ljubila, vendar ga je spoštovala. Kmalu sta dobila drugega otroka, Juana Liso. Po rojstvu sta se po nenehnih prepirih vsaj malo zblížala, vendar le za kratek čas. Leta 1899 se je družina preselila v mesto Medan na Sumatri, največjem otoku v Indoneziji. Tam je Marguerite našla svojo novo strast. Na različnih sprejemih kamor je bila povabljena se je seznanila z divjimi orientalskimi plesi. Tako glasba kot nenavadni ritmi so jo očarali. Kmalu jih je doletela družinska tragedija, saj je njihova služkinja po hudem prepiru z Rudolfom zastrepila sina Normana, ki je umrl. Leta 1901 se je vrnila na Nizozemsko njen mož pa se je upokojil. Kmalu pa je družino pestilo hudo pomanjkanje in Marguerite je zahtevala ločitev od moža. Štiriletna Juana Lisa je živela pri svoji materi. Njene matere se je

prijel vzdevek Mata Hari, ki v malajščini pomeni oko dneva ali sonce. Po dolgem posvetu ji je oče predlagal, naj odpotuje v Pariz saj naj bi tam s svojo lepoto skoraj zagotovo uspela. To je storila oktobra 1903. Tam se je predstavila s svojo izmišljeno življenjsko zgodbo, za katero pa noben ni vedel, da ni resnična. Nekaj časa je pozirala različnim umetnikom, vendar pa jo je to delo začelo dolgočasiti, saj je želela biti plesalka. Ker svojega gibanja ni mogla uskladiti s plesnimi koraki, je izumila svoj ples. V zgodovino se je zapisala kot prva ženska, ki si je drznila pred publiko nastopiti gola in tako je utrla pot plesu, ki se danes imenuje striptiz. Plesalka, ki nikoli ni znala plesati je postala prvovrstna atrakcija pariških odrskih desk. Govorice o nenavadni eksotični plesalki so prišle tudi do bogatega industrialca, zbiralca in orientalista M. Guimeta. 13. marca 1905 je preuredil svoj muzej v hindujski tempelj, v katerem je Mata Hari nastopila pred občinstvom. Poleg divjih plesov, ki jih je izvajala na odru je imela zelo divje tudi ljubezensko življenje. Od svojega prvega prihoda v Pariz je bila ljubica Alfreda Kiepperta, poročnika nemške armade, istočasno pa se je dobivala tudi z vojvodo de Cuberlandom, ki mu je bilo tedaj le devetnajst let ter z njegovim bratom Georgesom Guillaumom. Leto 1906 je minilo v znamenju potovanj z nastopi na odrskih deskah. Konec leta 1908 je po nekaj mesečnem potovanju zopet stopila na odrske deske Pariza. Skozi svoje življenje je ves čas menjavala moške, saj so ji bile najljubše kratkotrajne zveze ali avanture. Nekaj let je bila ljubica bogatega bankirja, ki je bil sicer poročen, vendar pa sta leta 1911 končala zvezo, ker je bankir propadel. V začetku leta 1912 je odpotovala v Milano, kjer je sklenila pogodbo s Scalo. Njeni nastopi niso bili tako obiskani kot si je želela, saj striptiz vendarle ni spadal v opero. Srečo je želela poskusi še v Berlinu, vendar ji tudi tam ni uspelo. Leta 1913 ji je začelo primanjkovati denarja, zato je začela sprejemati tudi ponudbe, ki jih je prej vztrajno zavračala. Denar je začela služiti kot prostitutka, vendar je kliente skrbno izbirala in jih sprejemala v svoji vili v Neuillyju. Februarja 1914 je ponovno nastopila in sicer v Berlinu, kjer so jo vsi dobro sprejeli. Kmalu je spoznala policijskega prefekta Gabrijela, s katerim sta postala ljubimca. Pet mesecev trajajočo romanco je prekinila vojna. Pravočasno je zbežala iz Berlina na Nizozemsko. Nastopila je v Haagu, vendar ni uspela, zato se je žela vrniti v Pariz. Neke noči se je na vratih njenega stanovanja pojavil moški, v katerem je prepoznala Kraemerja, nemškega konzula v Amsterdamu. Namen njegovega prihoda je bil, da prepriča Mata Hari, naj v Parizu vohuni za nemško obveščevalno službo. Imela je številne zveze z najvišjimi vojaškimi in političnimi osebami, pri katerih je neopaženo izbirala dragocene podatke za vohunsko službo. Niti na misel pa ji ni prišlo, da se spušča v najbolj nevarno in naj usodnejšo avanturo v svojem življenju. Ko je pripotovala v Pariz, se ljudje niso več navduševali nad odsluženo plesalko, zato se je preselila v Madrid. Ker je bila zelo nepazljiva, so se zanjo kmalu začele zanimati tudi druge obveščevalne službe, ki so delovale v Madridu. Mata Hari so dan in noč opazovali in zbirali podatke o njej. Ker niso imeli posebno trdnih dokazov, da bi bila lahko nemška vohunka, ji niso mogli nič. Ko je zapustila Madrid, se je za nekaj časa vrnila na Nizozemsko, v Pariz pa je zopet prišla 16. junija 1916. Tam so bili dobro pripravljene na njen prihod in jo niti za trenutek niso izpustili izpred oči. Nastanila se je v Grand Hotelu in pričela vohuniti, pri tem pa so ji bile v veliko pomoč njene osebne lastnosti, kot so šarm, lepota, duhovitost in zapeljivost. Vsem na obeh se je sestajala z najvišjimi častniki vseh armad. Francozi so vedeli da je nemška vohunka, vendar pa niso mogli storiti ničesar, le čakali so lahko da bo naredila prvo napako. Ker je živela zelo potratno, za takšno življenje pa je le potrebno več denarja ji je vohunjenje samo za Nemce predstavljalo premajhen dobiček. Francoska vohunska služba je imela zanjo že pripravljen načrt, s katerim bi jo ujeli v past. Po pogovoru s šefom

francoske obveščevalne službe, se je ponudila za vohunjenje pri Nemcih. Seveda bi moral biti neumen, da bi zavrnil takšno ponudbo, zato je posel takoj sklenil. Ves čas so jo budno spremljali francoski obveščevalci in ji nastavljali skrbno načrtovano past, saj so jo imeli na sumu da še vedno vohuni za Nemce. Še vedno je delala za Nemce, ki so ji vsaj plačevali usluge, medtem ko od Francozov še vedno ni dobila niti denarja niti zagotovila, da ji ga bodo resnično izplačali. Za nameček pa so jo v svoje vohunske mreže vabili še Rusi, kar se ji ni zdela tako slaba možnost, saj je bila zaljubljena v Rusa. Tudi Angleži so začeli sumiti da dela za nemško obveščevalno službo, vendar še vedno niso imeli dokazov za svoje sume. Francozi so kmalu izvedeli, da Mata Hari v nemški obveščevalni službi vodijo pod šifro H21, zato so ob prisluškovanju radijskim sporočilom nemške obveščevalne službe še posebej pazili, kadar je bila omenjena ta šifra. Ko se je v Madridu udeležila gala soareje na katero so bili povabljeni vsi najuglednejši gosti, so bili še posebno pozorni na sporočila, ki jih je dobivala od nemške obveščevalne službe. Med njimi je bil ukaz naj se nemudoma vrne v Francijo in tam nadaljuje svoje delo za kar bo dobila visoko plačilo. Končno je bila razrešena tudi uganka, na kakšen način Mata Hari prihaja do informacij. Povsem naključno so odkrili kdo so njeni sodelavci. To so bili mladi cestni berači, ki jim je Mata Hari tu in tam podarila pest kovancev v zameno za zmečkan listič papirja. Sedaj je bilo potrebno samo še ugotoviti, na kakšen način mali potepuhi prihajajo do sporočil. Po nekaj mesecih zasledovanja, je prišlo do nezaupanja do Mata Hari tako z nemške kot tudi s francoske obveščevalne službe. Nemci so jo napadli z dejstvom da jih je izdala, vendar pa jih je vendarle prepričala v obratno. Pri Francozih pa le ni bilo tako lahko, saj ji niso zlahka verjeli. Kmalu so Francozi dobili dokaze, da je zagrešila izdajalstvo proti Franciji. Niti ni pomislila da bi zbežala, saj je bila preveč ponosna. 10. februarja 1917 je Francoski minister za vojsko izdal ukaz, naj Mata Hari privedejo na vojaško sodišče. Obtožili so jo vohunstva, sodelovanja in zvez s sovražnikom z namenom, da mu pomaga pri njegovih načrtih. V zaporu so ji dodelili temnico, katere edini inventar je bila gola blazina. Bivanje v zaporu je na nekdanji zapeljivki, plesalki in lepotici pustilo vidne posledice, saj je na njej ostalo zelo malo tistega, kar bi pričalo o nekdanji lepotici. Še vedno je bila odločna in je neprestano zatrjevala, da je popolnoma nedolžna. Na dan sojenja proti njej je bila dvorana vojaškega sodišča nabito polna. Bil je zadnji teden julija in vročina je bila neznosna. Na začetku obravnave so sodniki enoglasno odločili, da bo proces potekal z zaprtimi vrati in o tej zadevi ne bodo dajali nikakršnih poročil. Ves čas sojenja se je zagovarjala da je nedolžna. Sodniki so na koncu procesa morali odloči o obtožnici, v kateri je bila obdolžena vohunjenja od leta 1915 do 1917. Sodniki so za posvet potrebovali le deset minut. Mata Hari je bila spoznana za krivo in bila obsojena na smrt. 15. oktobra 1917 je ob 16.15 uri na poligonu Vincennes še zadnjič stopila pred občinstvo, ki je prisostvovalo zadnjemu dejanju. Mata Hari je končo stopila pred eksekucijski vod, pred dvanajst izurjenih strelcev. Po ukazu za ogenj je odjeknilo dvanajst strelcev. Trenutek za tem je bila plesalka mrtva. Truplo so naložili na mrtvaški voz, vendar pa so ga samo navidezno pokopali. Skrivaj so ga odpeljali na fakulteto za medicino, kjer so ugotovili, da so od dvanajstih strelcev, v telesu Mata Hari končali le trije. Še ena skrivnost več, ki bo ostala nerazrešena. Nemogoče je namreč bilo, da bi bilo v eksekucijskem vodu devet slabih strelcev.

Zanimivosti:

Mata Harijino telo je bilo uporabljeno za medicinske študije. Njena glava je bila balmazirana in ohranjena v muzeju anatomije v Parizu, toda med dva tisoč arhivi so ugotovili, da je glava izginila najverjetneje leta 1954, ko je bil muzej preseljen.

Glede na njeno zunanost, izražanje ter dejanja so jo po njeni smrti razglasili za tipično femme fatale žensko.

Zaradi njene popularnosti so leta 1931 posneli film z naslovom Mata Hari v katerem je glavno vlogo odigrala Greta Garbo.